

Täysistunto

Tiistai 16.2.2016 klo 14.02—17.51

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi rikoslain 10 luvun sekä pakkokeinolain 6 ja 7 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 4/2016 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Maria Lohela: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Keskustelu

15.37 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutoksia rikoslain menettämisseuraamuksia koskevaan lukuun. Ehdotetuilla muutoksilla laitettaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi rikoksentekovälineiden ja rikoshyödyn jäädyttämisestä ja menetetyksi tuomitsemisesta Euroopan unionissa. Esityksessä ehdotetut muutokset parantaisivat osaltaan mahdollisuutta tuomita rikoksesta peräisin oleva omaisuus valtiolle menetetyksi. Selvennyksenä tähän: tämä on ollut mahdollista jo aikaisemminkin, mutta nyt ehdotetut muutokset parantaisivat konfiskaatiota huomattavasti.

Tulevaan lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä koskeva määritelmäsäännös. Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset kolmannelle osapuolelle siirretyn hyödyn tuomitsemisesta menetetyksi. Pidän näitä esityksen kohtia erittäin tärkeinä, ja esityksessä muutokset on hyvin perusteltu. Nykyistä lakia muutettaisiin myös siten, että niin sanotun laajennetun hyötykonfiskaation edellytyksenä olevien rikosten luettelo täydennettäisiin neuvoston direktiivissä edellytetyn mukaisesti. Mielestäni rikosten luettelon täydentäminen on perusteltua, koska tämä helpottaa myös esitutkintaviranomaisen toimintaa. Tässä esityksessä ehdotetaan myös, että tulevaan lakiin lisättäisiin säännös siitä, mitä rikoshyödyllä tarkoitetaan. On aika erikoista, ettei tätä ole jo voimassa olevassa rikoslaissa mainittu. Tulevalla määritelmällä voidaan vähentää hyödyn käsitteeseen liittyviä tulkintaongelmia. Rikoshyödyn määritelmä asettaa myös nykyistä selkeämmät ja laissa määritellyt rajat sille, millainen rikoshyöty olisi konfiskoitavissa.

Yleensä ajatellaan, että menettämisseuraamus on rangaistus tai ainakin lisärangaistus, mutta sitä se ei ole. Menettämisseuraamuksella tarkoitetaan yleensä rikoksen johdosta tapahtuvaa omaisuuden korvauksetonta menettämistä valtiolle. Esimerkiksi rattijuopolta tai ajo-oikeudettomalta henkilöltä tutkinnanjohtaja ja syyttävä voivat ottaa tekovälineen takavarikkoon ja vaatia sitä oikeudessa konfiskoitavaksi eli valtiolle menetettäväksi. Tällainen menettämisseuraamus eli konfiskaatio on siten rikoksen julkisoikeudellinen seuraamus. Se ei ole rangaistus vaan turvaamistoimi, jonka tarkoituksena on rikosten tekemisen ehkäise-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 8/2016 vp

minen tai rikoksesta hyötymisen estäminen. Esimerkkinä mainittakoon, että rattijuopoilta ajoneuvoja otetaan takavarikkoon keskimäärin 30 kappaletta vuodessa, kun samaan aikaan rattijuoppoja tavataan liikenteessä vuosittain vähän alle 20 000. Mielestäni tämä on aivan liian vähän.

Rikoshyöty voidaan tuomita menetetyksi joko esineellisenä tai arvona. Rikoksentekovälineen osalta esinekonfiskaatio on ensisijainen, mutta rikoslain 10 luvun 8 §:ssä mahdollistetaan myös arvon tuomitseminen menetetyksi. Tällöin puhutaan arvokonfiskaatiosta. Esimerkiksi rattijuopon 15 000 euron arvoisesta ajoneuvosta voitaisiin tuomita myös osa, vaikkapa 5 000 euroa valtiolle, jos koko ajoneuvon menettämistä valtiolle pidetään kohuttuuttomana. Tätä ei ole kuitenkaan saamieni tietojen mukaan usein, jos koskaan, tehty. Aina on tuomittu valtiolle joko koko ajoneuvo tai ei mitään. Pidän tätäkin aikamoisena puutteena suomalaisessa oikeusjärjestelmässä: vähävaraisen ajoneuvo tuomitaan helposti valtiolle, mutta ei varakkaan ajoneuvoa, vaikka oikeuden pitäisi kohdella kaikkia tasapuolisesti.

Arvoisa rouva puhemies! Esityksen lakeihin ei ehdoteta otettavaksi siirtymäsäännöksiä, koska uusia säännöksiä sovellettaessa on otettava huomioon kielto soveltaa taannehtivasti rikoslakia. Mielestäni näin on edettävä, mutta uuden lain lisäksi ainakin esitutkintaviranomainen tarvitsee myös soveltamisohjeet. Laki on määräys, mutta soveltamisohjeet auttavat osaltaan viranomaisen työn tekemistä. Ellei soveltamisohjeita ole, voi käytäntö olla erittäin kirjavaa, kuten on ollut esimerkiksi edellä mainittujen rattijuoppojen ajoneuvojen takavarikoimisessa. Jossain päin Suomea ajoneuvoja otetaan rattijuopoilta takavarikkoon säännöllisesti, mutta jossain päin ei ollenkaan. Tämä on sitä tasapuolista kansalaisten kohtelua esitutkinnassa sekä oikeudessa.

15.42 Kimmo Kivelä ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä niin sanottu konfiskaatiolaki todellakin, niin kuin edellinen puhuja totesi, perustuu EU-direktiiviin ja on monessa mielessä hyvin toivottu ja odotettu. Se on todellakin turvaamistoimenpide: rikolliset ovat kekseliitä, usein askeleen edellä. Tällä lainsäädännön kehittämisellä on ylevät tavoitteet, että saataisiin rikoksesta hyötymistä ja hyödyn käyttämistä uusien rikosten rahoittamiseen vähennettyä ja suorastaan estettyä. Meillä on kuitenkin lainsäädäntö ollut varsin hyvä, niin että monet direktiivin asioista on meillä jo otettu huomioon kansallisessa lainsäädännössämme.

Yksi porsaanreikä, mihin toistaiseksi ei olla oikein hyvin onnistuttu puuttumaan, ovat erilaiset rikosten ketjuttamisten, rahoitusketjujen, hyödyt. Toivottavasti tämä laki toteutuksessaan ja toimeenpanossaan voisi tätä asiaa olla edistämässä. Olen myös samaa mieltä, että me tarvitsisimme maassamme laajempaa keskustelua konfiskaatiosta, mitä tulee rattijuoppojen rikoksentekovälineisiin eli käytännössä autoihin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.